

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра економіки та підприємництва

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**до виконання курсової роботи з дисципліни “Бізнес-діагностика”
на тему “Діагностика фінансового стану підприємства та оцінка його
конкурентоспроможності” для здобувачів вищої освіти усіх форм
навчання спеціальності 076 «Підприємництво торгівля та біржова
діяльність»**

Затверджено на засіданні кафедри
економіки та підприємництва
Протокол № 1 від 30.08.2019 р.

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з дисципліни “Бізнес-діагностика” на тему “Діагностика фінансового стану підприємства та оцінка його конкурентоспроможності” для здобувачів вищої освіти усіх форм навчання спеціальності 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність” / Л.Д. Запірченко, Л.В. Вдовиченко, С.С. Матієнко. – Кіровоград: ЦНТУ, 2019. – 37с.

Методичні рекомендації мають за мету допомогти здобувачам вищої освіти у закріпленні отриманих знань з дисципліни “Бізнес-діагностика”, щодо діагностики фінансового стану підприємства та оцінки ймовірності його банкрутства та конкурентоспроможності, опанувати практичними методами розрахунків показників фінансового стану та оцінки конкурентоспроможності.

Методичні рекомендації містять вимоги до послідовності, методів і порядку виконання розрахунків і допомагають здобувачам вищої освіти кваліфіковано виконати курсову роботу.

Автори: Л.Д. Запірченко, к.е.н., доцент
Л.В.Вдовиченко, старший викладач
С.С.Матієнко, викладач

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ.....	6
2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ РОЗРАХУНКІВ.....	9
2.1. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
2.1.1. ВИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ.....	10
2.1.2. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ	11
2.1.3.ВИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ (СТАБІЛЬНОСТІ).....	14
2.1.4.ОЦІНКА ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	16
2.1.5.ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА.....	17
2.1.5.1.ОЦІНКА СТРУКТУРИ БАЛАНСУ.....	18
2.1.5.2.ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ЗА ІНДЕКСОМ АЛЬТМАНА.....	19
2.1.5.3.ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ЗА МЕТОДОМ ДИСКРИМІНАНТНОГО АНАЛІЗУ.....	20
2.1.5.4.ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ЗА КОМПЛЕКСНИМ ІНДИКАТОРОМ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ.....	20
2.1.5.5. ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ЗА У.БІВЕРОМ.....	221
2.1.5.6. ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ЗА ІНТЕГРАЛЬНОЮ БАЛЬНОЮ ОЦІНКОЮ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	21
2.2.ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	22
2.3. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ.....	26
ДОДАТКИ	277
ЛІТЕРАТУРА.....	34

ВСТУП

В даний час уже стає очевидним, що для більшості вітчизняних підприємств вихід із кризи пов'язаний з розробкою нової стратегії керування, що дозволяє підприємству в максимальному ступені використовувати свої порівняльні переваги, конкурентні можливостей та керувати конкурентоспроможністю підприємства.

Випадки переходу підприємств у критичне становище можливо було б значно зменшити та попередити, при наявності створених та впроваджених у практику економічного управління відповідних індикаторів якості економічного функціонування підприємств, які б своєчасно виявляли випадки значних відхилень від нормального економічного функціонування.

Щоб запобігти економічній кризі підприємства постійно повинні стежити за ситуацією на ринку і підтримувати високий рівень своєї конкурентоспроможності.

Одним з інструментів з'ясування реальної конкурентоспроможності є аналіз фінансового стану підприємства.

Аналіз фінансового стану навіть найблагополучнішого підприємства є постійною необхідністю, оскільки неможливо вести господарство без аналізу доходів і витрат.

Значна кількість виникнення критичних становищ на підприємствах України, що призводить до зниження випуску продукції, втрати платоспроможності та навіть їх фінансового банкрутства, свідчить про те, що в економіці країни, галузях та на підприємствах не створено надійної системи економічного діагностування стану підприємств.

Вивчення навчальної дисципліни **"Бізнес-діагностика"** полягає у тому, що майбутньому фахівцю для прийняття оптимальних рішень треба знати основні принципи проведення діагностичного дослідження, сутність процедур оцінки, їх різноманітність, складність і вплив на ефективність діяльності підприємства.

Курсова робота є самостійним дослідженням обраного питання з бізнес-діагностики підприємства.

Метою виконання курсової роботи є закріплення здобутих знань з курсу **"Бізнес-діагностика"**, та набуття практичних навичок аналізу та проведення діагностичних процедур, здійснення узагальнень, вміння робити висновки, обґрунтовувати пропозиції. Курсова робота повинна виконуватись з врахуванням сучасного теоретичного та практичного досвіду. Отже, це є практична робота,

яка показує теоретичні знання студента з обраної проблеми, вміння їх використати в практичній роботі, ув'язати теоретичні питання з практикою вирішення проблем економічної діяльності підприємств.

Курсова робота передбачає розробку певних пропозицій по вдосконаленню діяльності підприємства, запобігання виникнення кризового стану тощо.

Курсова робота повинна містити достатньо глибоке теоретичне висвітлення теми, пов'язання теоретичних питань з практичними, наукове та нормативне обґрунтування результатів діагностики, висновки та рекомендації по вдосконаленню ефективності роботи підприємства та підвищенню його конкурентоспроможності.

При виконанні курсової роботи необхідно використовувати інформаційну базу по підприємству стосовно обраної проблеми (фінансову, оперативну та статистичну звітність та ін.), законодавчі документи які регулюють відповідний напрямок діяльності, проводити дослідження методики діагностування, що використовується у вітчизняній та зарубіжній літературі.

Однак, викладена нижче методика діагностування фінансового стану підприємства та визначення його конкурентоспроможності не є єдино можливою, бо порядок проведення діагностики підприємства визначається конкретною ситуацією, що склалася на підприємстві, та конкретною метою проведення аналізу.

Методичні вказівки містять вимоги до послідовності, порядку виконання розрахунків, та посилання до літературних джерел і допомагають здобувачам вищої освіти кваліфіковано виконати курсову роботу.

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Курсова робота виконується за темою “Діагностика фінансового стану підприємства та оцінка його конкурентоспроможності”.

Після визначення теми курсової роботи визначається завдання на курсову роботу в якому встановлюються терміни виконання курсової роботи та її здачі у закінченому вигляді. В завданні вказується перелік питань, що слід розглянути при виконанні курсової роботи. при складанні календарного плану слід врахувати наступні етапи виконання курсової роботи:

- самостійне вивчення рекомендованої літератури по обраній темі;
- формування інформаційної бази необхідних даних для розкриття обраної теми курсової роботи;
- обробка фактичного матеріалу;
- проведення аналізу стану того чи іншого питання на підприємстві;
- розробка пропозицій, спрямованих на удосконалення, покращення існуючого стану справ на даний момент на підприємстві;
- написання висновків;
- оформлення та захист курсової роботи.

Календарний план підписується студентом та керівником курсової роботи.

Курсова робота повинна мати наступні складові:

- **Завдання на виконання курсової роботи** – оформлюється за встановленою формою.
- **Вихідні дані для розрахунків**, одержані від керівника. Вони включають фінансову звітність підприємства (форма 1 “Баланс” та форма 2 “Звіт про фінансові результати підприємства”), дані про рівень відповідних показників підприємств-конкурентів.
- **Зміст курсової роботи.**
- **Вступ.** В цьому розділі необхідно вказати мету роботи, значення для підприємства проведення бізнес-діагностики та визначення його конкурентоспроможності.
- **Діагностика фінансового стану підприємства.** У даному розділі визначаються основні показники, що характеризують ефективність бізнесово-фінансової діяльності підприємства: показники прибутковості, ліквідності та платоспроможності, показники стабільності та ділової активності підприємства. Також оцінюється ймовірність банкрутства підприємства за різними моделями.

- **Оцінка конкурентоспроможності підприємства.** В цьому розділі визначається рейтингова оцінка конкурентоспроможності підприємства.
- **Аналіз результатів діагностики фінансового стану підприємства та його конкурентоспроможності.** У розділі проводиться аналіз результатів фінансового стану підприємства на основі порівняння отриманих результатів з нормативними, зображення динаміки показників у графічному вигляді.
- **Висновки.** Дається мотивований висновок за результатами діагностики та розробляються рекомендації по усуненню негативних явищ.
- **Список використаної літератури.**

Основне завдання здобувача вищої освіти – розкрити набуті знання через володіння вивченим матеріалом, показати вміння застосовувати набуті знання при обробці практичного матеріалу, вміння робити висновки та обґрунтовувати пропозиції, надані в курсовій роботі.

В курсовій роботі повинна бути розкрита повністю обрана тема, грамотно проведений аналіз.

Курсова робота оформляється на стандартних аркушах паперу (розміром А4) згідно вимог ДСТУ.

Мінімальний обсяг курсової роботи 25-27 сторінок, максимальний 30-35 сторінок формату А4 (210x237) машинописного тексту.

Текст роботи повинен бути написаним одним шрифтом та розміром, без застосування інших кольорів для виділення певних стверджень, назв розділів та параграфів тощо, за винятком титульного аркуша, таблиць, формул, для написання яких можна використовувати напівжирний шрифт.

Курсова робота виконується у вигляді комп'ютерного набору на одному боці аркуша. Текс на сторінці обмежується полями: лівим, верхнім та нижнім – 20 мм, правим – 10 мм.

Курсова робота починається з титульного листа (додаток), розташовується завдання на виконання курсової роботи (додаток), зміст роботи. Вступ, кожен розділ і заключна частина, які розміщуються у вказаній послідовності, починаються з нової сторінки.

Розділи позначаються порядковими номерами арабськими цифрами, а підрозділи нумеруються цифрою розділу й підрозділу через крапу (1.1, 1.2, 2.1, 2.2 і т.д.).

Рисунки, що пояснюють зміст слід вносити в текст роботи (додаток). Номер рисунка складається з двох цифр: номеру розділу в

якому він наводиться і порядкового номеру рисунку в цьому розділі, через крапку (наприклад, Рис.1.2 – другий рисунок першого розділу).

Наведені в курсовій роботі таблиці повинні мати свою назву, що відображає її зміст. Кожна таблиця повинна мати свій номер. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номеру таблиці в даному розділі (наприклад, Таблиця 1.1 – перша таблиця першого розділу). Вертикальні графи нумерують в випадках, коли у тексті є на них посилання або таблицю частково переносять на наступну сторінку. Якщо всі показники таблиці мають однакові одиниці виміру, їх виносять у заголовок таблиці, якщо різні – вказують поряд з назвою показника. Таблицю розміщують після першого посилання на неї в тексті. Таблиця розміщується уздовж сторінки або поперек з відповідним поворотом сторінки за годинниковою стрілкою.

Формули, які використовуються у роботі при розрахунках, нумеруються арабськими цифрами. Порядковий номер позначається в круглих дужках праворуч від формули. Він складається з номеру розділу в якому вона наводиться і порядкового номера формули, розділених крапкою (наприклад, 2.3 – третя формула другого розділу).

Список літератури, використаної при написанні курсової роботи наводиться в алфавітному порядку. Посилання на використанні літературні джерела необхідно виконувати у виносках або вказувати в дужках після відповідної фрази порядковий номер джерела у списку літератури та номер сторінки з якої наводяться відомості.

Нумерація сторінок має бути наскрізною: перша сторінка – титульний лист, друга – завдання на виконання курсової роботи, третя – зміст, четверта – вступ. Номер сторінки проставляється арабськими цифрами у правому верхньому кутку, починаючи з п'ятої сторінки.

Якщо курсова робота містить додатки, вони нумеруються як додатки з посиланням на них в тексті.

Курсова робота, яка відповідає вимогам щодо розкриття обраної теми та оформлення, повертається студенту з рецензією та вказівкою про допуск до її захисту. Остаточна оцінка курсової роботи здійснюється після її захисту.

Захист роботи починається з доповіді (до 10 хвилин) в якій викладається основний зміст роботи. Після доповіді студент відповідає на запитання за змістом курсової роботи.

Курсова робота оцінюється за такими критеріями:

- **“відмінно”** – при повному, вичерпному, правильному висвітленні у роботі всіх питань, віднесених до теми та завдання даної роботи, чіткій доповіді, правильних відповідях на поставлені питання;

- **“добре”** – за умов правильного, але неповного розкриття поставлених питань в курсовій роботі, допущення окремих помилок у розрахунках та неточностей при відповіді на поставлені запитання, за неохайне оформлення роботи;
- **“задовільно”** – за умов правильного, але неповного розкриття теми курсової роботи, неякісного проведення розрахунків, недостатньо чіткої доповіді, незадовільних, неточних відповідях на поставлені питання;
- **“незадовільно”** – за умов неправильного висвітлення теми, відсутності розрахунків та аналізу результатів. Така робота до захисту не приймається.

Захист курсової роботи відбувається перед комісією, до складу якої входить три викладачі. Члени комісії, присутні на захисті можуть ставити студенту запитання з метою визначення рівня його знань по обраній темі.

2.ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ РОЗРАХУНКІВ

2.1.Діагностика фінансового стану підприємства

Прибуток і рентабельність як головні показники ефективності господарської діяльності підприємства лише частково відображають результативність бізнесу. Набагато повніше це можна зробити на основі встановлення різних фінансових пропорцій у балансі підприємства на певну дату, тобто підсумкового синтезованого документа про наявність і використання майна та фінансових коштів. Сукупність показників, які здатні більш-менш всебічно охарактеризувати ефективність бізнесово-фінансової діяльності підприємства, охоплює кілька груп: перша – показники прибутковості; друга – показники ліквідності та платоспроможності; третя – показники стійкості (стабільності); четверта – показники ділової активності; п'ята – показники стану акціонерного капіталу.

У даній курсовій роботі не передбачається розрахунок усіх вище перелічених показників. Розрахунки здійснюються тільки за основними показниками, що входять до першої, другої, третьої та четвертої груп.

2.1.1. Визначення показників прибутковості

Для здійснення діагностики бізнесово-фінансової діяльності слід найбільш ретельно підходити до визначення рентабельності як відносного показника прибутковості системи господарювання.

У сфері виробництва важливого значення для оцінки діяльності набуває насамперед **рентабельність виробництва** (Рв), визначення якої здійснюється за формулою:

$$P_v = \frac{Ч_{np}}{\Phi_{cp\_of} + \Phi_{cp\_ob}} \times 100, \quad (1)$$

де: ЧПр – чистий прибуток, грн.;

Фср.оф – середньорічна вартість основних фондів, грн.;

Фср.об – середньорічний залишок нормованих оборотних фондів, грн.

Поряд з рентабельністю виробництва необхідно також обчислювати **рентабельність продукції** (Рпр) за формулою:

$$P_{pr} = \frac{P_p}{C_{реал}} \times 100, \quad (2)$$

де: Пр – прибуток від реалізації, грн.;

Среал – повна собівартість реалізованої продукції, грн.

Рентабельність основних фондів (Роф) визначається за формулою:

$$P_{of} = \frac{Ч_{np}}{\Phi_{cp\_of}} \times 100, \quad (3)$$

У процесі діагностики фінансового стану підприємства передовсім важливо знати, наскільки ефективно використовується у звітному році усі засоби (кошти), які забезпечили отримання конкретного прибутку.

Для комплексного вимірювання прибутковості підприємства використовуються наступні показники.

1. Показник прибутковості власного капіталу, або **рентабельність власного капіталу** (Кпрв).

Визначається за формулою:

$$P_{prv} = \frac{Ч_{np}}{K_{в\_сер}} \times 100, \quad (4)$$

де: Квк – середня величина власного капіталу підприємства, грн.

Показник прибутковості характеризує величину прибутку, що отримана з 1 грн. власного капіталу.

2. Показник прибутковості поточних активів підприємства, або **рентабельність поточних активів** (R_a) визначається за формулою:

$$R_a = \frac{Ч_{np}}{A_n} \times 100, \quad (5)$$

де: A_n – середня величина поточних активів підприємства, грн.

У разі якщо показник рентабельності вищий за відсоткову ставку по довгостроковим кредитам економічно-фінансову ситуацію на підприємстві можна оцінювати як сприятливу.

3. **Рентабельність інвестицій** ($R_{ін}$) визначається за формулою:

$$R_{ін} = \frac{B_{np}}{B_{б} - Зоб_{кр}} \times 100, \quad (6)$$

де: B_{np} – балансовий прибуток, грн.;

$B_{б}$ – середнє значення валюти балансу, грн.;

$Зоб_{кр}$ – середнє значення короткострокових зобов'язань, грн.

4. **Рентабельність реалізованої продукції** ($R_{пр}$) визначається за формулою:

$$R_{пр} = \frac{Ч_{np}}{Вр} \times 100, \quad (7)$$

де: $Вр$ – виручка від реалізації продукції (послуг), грн.

2.1.2. Розрахунок показників ліквідності та платоспроможності

Ліквідність характеризує здатність підприємства виконувати свої поточні (короткострокові) зобов'язання за рахунок власних поточних активів. У загальному випадку підприємство можна вважати ліквідним, якщо його поточні активи перевищують поточні зобов'язання, а само воно здатне оперативнo перетворювати активи у платіжні засоби для оплати короткострокових зобов'язань.

Дещо по-іншому характеризується платоспроможність підприємства. Під нею звичайно розуміють здатність підприємства виконувати свої зовнішні (короткострокові та довгострокові) зобов'язання, використовуючи власні активи.

Для характеристики рівня ліквідності та платоспроможності підприємства використовують наступні показники.

1. **Коефіцієнт абсолютної ліквідності** (Кал). Визначається відношенням найбільш ліквідних активів до поточних зобов'язань підприємства:

$$\text{Кал} = \frac{A_{ал}}{Зоб_{кр}}, \quad (8)$$

де: Аал – найбільш ліквідні активи підприємства (грошові кошти та їх еквіваленти, а також поточні фінансові інвестиції), грн.

Цей коефіцієнт є найбільш жорстким критерієм платоспроможності підприємства і показує, яку частину короткострокової заборгованості воно може погасити в поточний момент або найближчим часом.

2. **Коефіцієнт швидкої ліквідності** (Кшл). Визначається за формулою:

$$\text{Кшл} = \frac{A_{шл}}{Зоб_{кр}}, \quad (9)$$

де: Ашл – сума грошових коштів, їх еквівалентів, поточні фінансові інвестиції, дебіторська заборгованість та інші оборотні активи, грн.;

Даний коефіцієнт характеризує здатність підприємства виконувати свої поточні зобов'язання за рахунок швидко ліквідних активів. Він допомагає оцінити можливість погашення підприємством короткострокових зобов'язань у випадку його критичного стану. Теоретично оптимальним вважається співвідношення 1:1. Високе співвідношення (понад 1:1) є показником низького фінансового ризику і добрих потенційних можливостей залучення додаткових фінансових коштів.

3. **Коефіцієнт загальної ліквідності** або коефіцієнт покриття (Кзл). Визначається за формулою:

$$\text{Кзл} = \frac{A_n}{Зоб_{кр}}, \quad (10)$$

де: Ап – сума поточних активів підприємства (підсумок розділу П активу балансу), грн.

Цей коефіцієнт характеризує ступінь покриття поточних зобов'язань за рахунок поточних активів якщо співвідношення поточних активів і зобов'язань менше за 1:1, то поточні зобов'язання перевищують поточні активи. Це може означати можливість високого фінансового ризику. Співвідношення 2:1 прийнято вважати

нормальним з теоретичного погляду, а якщо воно більше, то це означає більш високу ступінь ліквідності, що суттєво приваблює потенційних кредиторів та інвесторів.

4. **Коефіцієнт критичної ліквідності (Ккл).** Визначається за формулою:

$$K_{кл} = \frac{A_n - B_z - Z}{Зоб_{кр}}, \quad (11)$$

де: B_z – виробничі запаси, грн.;
 Z – затрати, грн..

У даному випадку до ліквідних відносяться і готова продукція, і відвантажені товари.

5. **Коефіцієнт платоспроможності (Кпс).** Фіксує частку власного (акціонерного) капіталу в загальних зобов'язаннях і визначається за формулою:

$$K_{пс} = \frac{K_v}{Зоб_{кр}}, \quad (12)$$

де: K_v – величина власного капіталу, грн.

Теоретично вважається нормальним (економічно обґрунтованим) співвідношення 2:1.

Результати розрахунків показників ліквідності та платоспроможності необхідно занести у таблицю 1.1., яка повинна мати наступний вигляд:

Таблиця 1.1

Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства.

Показник	На початок року	На кінець року	Відхилення (+ ; -)
1.Коефіцієнт абсолютної ліквідності			
2.Коефіцієнт швидкої ліквідності			
3.Коефіцієнт покриття			
4.Коефіцієнт критичної ліквідності			
5.Коефіцієнт платоспроможності			

2.1.3.Визначення показників фінансової стійкості (стабільності)

Фінансова стабільність підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Вона пов'язана з рівнем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співвідношенням власних і залучених коштів. Цей показник дає загальну оцінку фінансової стабільності. У світовій і вітчизняній практиці розроблено систему показників, що характеризують фінансову стабільність підприємства. ці показники поділяють на два класи.

До *першого класу* відносять показники зі встановленими нормативними значеннями (усі перелічені показники ліквідності та платоспроможності); до *другого класу* – показники без встановлених нормативних значень (показники рентабельності, ефективності управління, ділової активності).

До основних показників фінансової стійкості належать: коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів, коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами та інші.

У даній курсовій роботі необхідно визначити та проаналізувати лише п'ять перелічених вище показників, значення яких будуть використані у подальших розрахунках.

1. **Коефіцієнт автономії** (Кав) характеризує частку коштів власників підприємства в загальній сумі коштів, авансованих у діяльність. Коефіцієнт автономії визначається за формулою:

$$K_{ав} = \frac{K_е}{B_е}, \quad (13)$$

Даний коефіцієнт також характеризує ступінь незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Тому чим більше значення коефіцієнту, тим кращим є фінансовий стан підприємства, тим більше підприємство є фінансово стійким, стабільним і незалежним від зовнішніх інвесторів. У світовій практиці вважають, що загальна сума заборгованості не повинна перевищувати величини власних джерел фінансування.

2. **Коефіцієнт фінансової залежності** (Кзал) є зворотнім коефіцієнту автономії і визначається за формулою:

$$K_{зал} = \frac{B_е}{K_е}, \quad (14)$$

Зростання даного показника в динаміці означає збільшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства. якщо його значення наближається до одиниці, це означає, що власники повністю фінансують своє підприємство, якщо перевищує одиницю – навпаки.

3. **Коефіцієнт маневреності власного капіталу** (Кмв) показує ступінь мобілізації власних коштів підприємства і визначається за формулою:

$$Кмв = \frac{B_k}{K_v}, \quad (15)$$

де: B_k – власні кошти підприємства, грн.;

Цей коефіцієнт показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто яку частину вкладено в оборотні кошти, а яку – капіталізовано. Значення цього показника може змінюватися залежно від структури капіталу і галузевої належності підприємства.

4. **Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів** (Квл/з) відображає рівень залежності підприємства від зовнішніх інвесторів та кредиторів і визначається за формулою:

$$Квл/з = \frac{K_{зал}}{K_v}, \quad (16)$$

де: $K_{зал}$ – залучений капітал (довгострокові зобов'язання + короткострокові кредити банків), грн.

Цей коефіцієнт є найбільш загальною оцінкою фінансової стійкості підприємства. Зростання даного показника в динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, тобто про певне зниження фінансової стійкості.

5. **Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами** (Кзоб). визначається за формулою:

$$Кзоб = \frac{K_{вл\_об}}{Коб}, \quad (17)$$

де: $K_{вл\_об}$ – сума власних оборотних коштів (різниця між підсумком II розділу актива балансу та підсумком III розділу пасива балансу), грн.;

$Коб$ – оборотні кошти підприємства, грн.

Мінімальне значення даного показника – 0,1. Якщо показник опускається за це значення, то структура коштів визнається незадовільною, а підприємство – неплатоспроможним, більша за

мінімальне значення величина показника свідчить про непоганий фінансовий стан підприємства і його спроможність проводити незалежну фінансову політику.

Результати розрахунків показників фінансової стійкості необхідно занести у таблицю 1.2., яка повинна мати наступний вигляд:

Таблиця 1.2

Аналіз показників фінансової стійкості підприємства.

Показник	На поч. року	На кін. року	Відхилення (+ ; -)
1.Коефіцієнт автономії			
2.Коефіцієнт фінансової залежності			
3.Коефіцієнт маневреності			
4.Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів			
5.Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами			

2.1.4.Оцінка ділової активності підприємства

Ділова активність підприємства проявляється у динамічності його розвитку, досягненні поставленої мети, розширенні ринків збуту своєї продукції та ефективному використанні економічного потенціалу підприємства.

Для характеристики ділової активності в аналітичній практиці економічно розвинутих країн використовують **коефіцієнт стійкого економічного росту**, який розраховується за формулою:

$$K_p = \frac{Ч_{np} - Д}{K_e} \times 100, \quad (18)$$

де: Ч_{np} – чистий прибуток, тобто прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства, грн.;

Д – дивіденди, що виплачені акціонерам, грн.

Коефіцієнт стійкого економічного росту показує, якими темпами, у середньому, збільшується власний капітал за рахунок фінансово-господарської діяльності, а не за рахунок залучення додаткового капіталу. Тобто, даний коефіцієнт характеризує середній темп розвитку підприємства у майбутньому при незмінному співвідношенню між різними джерелами фінансування,

фондовіддачею, рентабельністю виробництва, дивідендної політики і т.д.

Оцінка ділової активності підприємства передбачає також аналіз та порівняння показників ефективності використання ресурсів підприємства.

Слід зазначити, що для оцінки ділової активності підприємства використовується система різнобічних часткових показників оберненості окремих елементів оборотних активів підприємства. З метою скорочення обсягів курсової роботи, обмежимося розрахунком узагальнюючих показників.

Узагальнюючим показником оцінки ефективності використання ресурсів підприємства є показник ресурсовіддачі, або коефіцієнт загальної оберненості капіталу.

Коефіцієнт загальної оберненості капіталу (Коз) визначається за формулою:

$$\text{Коз} = \frac{B_p}{A_n}, \quad (19)$$

де: B_p – виручка від реалізації продукції, грн.

Цей показник характеризує обсяг реалізованої продукції, що припадає на 1 грн. коштів, що авансовані у діяльність підприємства; збільшення його значення у динаміці розглядається як позитивна тенденція.

Наступним важливим показником, що характеризує ефективність використання ресурсів підприємства, є показник **фондовіддачі**, який визначається за формулою:

$$\text{Фвід} = \frac{B_p}{\Phi_{cp-оф}}, \quad (20)$$

Цей коефіцієнт має економічну інтерпретацію, так як показує, скільки гривень виручки від реалізації припадає на 1 гривню вкладень у основні фонди.

2.1.5. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства

Під банкрутством підприємства розуміють неспроможність виконання ним своїх зобов'язань. Одним із перших сигналів банкрутства є неплатоспроможність підприємства. Банкрутство є наслідком розвитку кризового фінансового стану, коли підприємство

проходить шлях від епізодичної до стійкої (хронічної) неплатоспроможності.

Оцінка ймовірності банкрутства проводиться за даними експрес-діагностики фінансового стану та здійснюється за різними методиками.

У даній курсовій роботі оцінка ймовірності банкрутства проводиться за:

- оцінкою структури балансу;
- індексом Альтмана;
- методом дискримінантного аналізу;
- методом комплексного індикатора фінансової стійкості;
- методом У.Бівера;
- методом інтегральної бальної оцінки фінансової стійкості підприємства.

Діагностика ймовірності банкрутства підприємства у даній курсовій роботі здійснюється за двома варіантами.

У першому варіанті ймовірність банкрутства визначається за:

- оцінкою структури балансу;
- методом дискримінантного аналізу;
- методом комплексного індикатора фінансової стійкості.

У другому варіанті ймовірність банкрутства визначається за:

- індексом Альтмана;
- методом У.Бівера;
- методом інтегральної бальної оцінки фінансової стійкості підприємства.

Варіант розрахунків призначається викладачем.

2.1.5.1.Оцінка структури балансу

Структура балансу підприємства визначається незадовільною, а підприємство неплатоспроможним, якщо задовольняється одна з таких умов:

1. Коефіцієнт покриття (ліквідності) на кінець звітного періоду є меншим за 1.
2. Коефіцієнт забезпеченості власними коштами є меншим за 0,1.

У разі незадовільної структури балансу для перевірки можливості відновлення платоспроможності підприємства розраховується **коефіцієнт відновлення платоспроможності** строком на 6 місяців за наступною формулою:

$$K_{\text{відн}} = \frac{K_{\text{нк}} + (6T)(K_{\text{нк}} - K_{\text{нн}})}{K_{\text{нн}}}, \quad (21)$$

де: $K_{\text{нк}}$, $K_{\text{пп}}$ – значення коефіцієнт покриття на кінець і початок звітного періоду;

$K_{\text{пн}}$ – нормативне значення коефіцієнта покриття, $K_{\text{пн}}=0,5$;

b – період встановлення платоспроможності в місяцях;

T – тривалість звітного періоду у місяцях.

Якщо коефіцієнт відновлення менший за 1, то це свідчить про те, що підприємство в найближчий час не має реальної можливості відновити платоспроможність. Якщо значення коефіцієнту є більшим за 1, то це означає наявність у підприємства реальної можливості відновити свою платоспроможність протягом 6 місяців і що можна відкласти рішення про визнання структури балансу незадовільною.

2.1.5.2. Оцінка ймовірності банкрутства за індексом Альтмана

Найбільш поширеним методом оцінки ймовірності банкрутства підприємства є запропонована американським економістом Е.Альтманом Z-модель на основі п'яти факторів, які характеризують економічний потенціал підприємства і результати його роботи за звітний період.

У загальному виді індекс Альтмана має наступний вигляд:

$$Z = 1,2 \times K_1 + 1,4 \times K_2 + 3,3 \times K_3 + 0,6 \times K_4 + 1,0 \times K_5, \quad (22)$$

де показники K_1 , K_2 , K_3 , K_4 , K_5 розраховуються за наступним алгоритмом:

$$K_1 = \frac{\text{оборотний\_капітал}}{\text{загальна\_сума\_активів}}, \quad K_2 = \frac{\text{нерозподілений\_прибуток} + \text{фонди\_специзніцльовое\_фінансув}}{\text{загальна\_сума\_активів}},$$

$$K_3 = \frac{\text{прибуток\_від\_реалізації}}{\text{загальна\_сума\_активів}}, \quad K_4 = \frac{\text{статутний\_та\_додатковий\_капітал}}{\text{залучений\_капітал}},$$

$$K_5 = \frac{\text{виручка\_від\_реалізації}}{\text{загальна\_сума\_активів}}.$$

Розраховане за даним алгоритмом значення індексу Альтмана порівнюється зі значеннями, що наведені у додатку 2.

2.1.5.3. Оцінка ймовірності банкрутства за методом дискримінантного аналізу.

За даним методом визначається ймовірність затримки платежів підприємством, тобто оцінка його платоспроможності.

Дискримінантний показник визначається за формулою:

$$Q = -0,16 \times Y_1 - 0,22 \times Y_2 + 0,87 \times Y_3 + 0,10 \times Y_4 - 0,24 \times Y_5, \quad (23)$$

де: Y_1 = (грошові кошти + дебіторська заборгованість) / підсумок балансу;

Y_2 = (власний капітал + довгострокові пасиви) / підсумок балансу;

Y_3 = фінансові витрати (витрати по обслуговуванню кредитів та інших позик) / виручка від реалізації;

Y_4 = витрати на персонал (заробітна плата) / додаткова вартість (після оподаткування);

Y_5 = прибуток до сплати відсотків та податків / запозичений капітал.

Ймовірність затримки платежів за значенням показника Q оцінюється згідно даних додатку 3.

2.1.5.4. Оцінка ймовірності банкрутства за комплексним індикатором фінансової стійкості

У якості комплексного індикатора фінансової стійкості підприємства використовується наступна комбінація коефіцієнтів:

коефіцієнт оборотності запасів:

N_1 = виручка від реалізації / середня вартість запасів;

коефіцієнт поточної ліквідності:

N_2 = оборотні засоби / короткострокові пасиви;

коефіцієнт структури капіталу (леверидж):

N_3 = власний капітал / запозичені кошти;

коефіцієнт рентабельності:

N_4 = прибуток звітного періоду / підсумок балансу;

коефіцієнт ефективності:

N_5 = прибуток звітного періоду / виручка від реалізації.

Формула для оцінки фінансової стійкості має наступний вигляд:

$$N = 25 \times R_1 + 25 \times R_2 + 20 \times R_3 + 20 \times R_4 + 10 \times R_5, \quad (24)$$

де: $R_i = \frac{\text{значення\_показника\_}N_i}{\text{нормативне\_значення\_показника\_}N_i}$.

Нормативні значення показників N_i наведені у додатку 4.

Якщо N дорівнює 100 та більше, фінансова ситуація на підприємстві вважається стабільною, якщо ж $N < 100$, вона викликає занепокоєння. Чим більше відхилення від значення 100 у меншу сторону, тим складніше ситуація і тим більш вірогідне у найближчий час для даного підприємства виникнення фінансових труднощів.

2.1.5.5. Оцінка ймовірності банкрутства за У.Бівером.

Уільям Бівер запропонував використовувати при діагностиці ймовірності банкрутства градацію п'яти показників за їх числовим значенням. За даною методикою слід розрахувати наступні показники:

1. Коефіцієнт Бівера = $(\text{Чистий прибуток} - \text{Амортизаційні відрахування}) / (\text{Довгострокові зобов'язання} + \text{Короткострокові зобов'язання})$.

2. Рентабельність активів = $\text{Чистий прибуток} * 100\% / \text{Активи}$.

3. Фінансовий ліверідж = $(\text{Довгострокові зобов'язання} + \text{Короткострокові зобов'язання}) / \text{Активи}$.

4. Коефіцієнт покриття активів чистим оборотним капіталом = $(\text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи}) / \text{Активи}$.

5. Коефіцієнт покриття = $\text{Оборотні активи} / \text{Короткострокові зобов'язання}$.

Розраховані показники порівнюють із рядом значень, що запропоновані Бівером. (Додаток 5).

2.1.5.6. Оцінка ймовірності банкрутства за інтегральною бальною оцінкою фінансової стійкості підприємства

Дана методика запропонована російськими економістами А.В.Донцовою та Н.А.Нікіфоровою і полягає у визначенні наступних показників:

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (формула 8).

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності (формула 9).

3. Коефіцієнт поточної ліквідності (формула 10).

4. Коефіцієнт фінансової незалежності = $\text{Власний капітал} / \text{Валюта балансу}$.

5. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами = $\text{Власні оборотні засоби} / \text{Оборотні активи}$.

6. Коефіцієнт забезпеченості запасів власним капіталом = $\text{Власний капітал} / \text{Вартість запасів та витрат}$.

Значення розрахованих показників порівнюється зі значеннями, що наведені у додатку 6. За отриманими даними розраховується бальна оцінка фінансової стійкості підприємства та визначається належність підприємства до відповідного класу.

2.2. Оцінка конкурентоспроможності підприємства

Оцінка конкурентоспроможності підприємства базується на комплексному, багатомірному підході до цього складного явища і враховує як внутрішнє, так і зовнішнє середовище, як – рівень фінансової стійкості підприємства, так і реальне становище підприємств-конкурентів. Побудова такої методики можлива в найбільш спрощеному вигляді на основі теорії матриць і векторної алгебри.

Розглядаючи проблеми конкурентоспроможності, виділяємо методологію її розрахунку.

Для аналізу конкурентоспроможності будується матриця виду:

$$A = (a_{ij}), \quad i = \bar{1}, n, \quad j = \bar{1}, m, \quad (25)$$

де n – кількість підприємств;

m – кількість показників;

a_{ij} – показник j , що характеризує підприємство i .

Показники, що складають матрицю, постають відносними величинами, і визначають оцінку використання потенціалу підприємства.

Дуже важливий вибір показників. У пропонованій методиці використовуються наступні показники:

- рентабельність активів;
- рентабельність інвестицій;
- рентабельність основних виробничих фондів;
- рентабельність продукції (робіт, послуг);
- фондвіддача;
- коефіцієнт оборотності оборотних засобів;
- коефіцієнт концентрації власного капіталу;
- коефіцієнт маневреності;
- коефіцієнт абсолютній ліквідності як найбільш твердий критерій платоспроможності.

Цими показниками можна варіювати в залежності від стратегічного спрямування розвитку підприємства, головної мети та внутрішніх цілей та мотивації персоналу.

Оцінка конкурентоспроможності на основі перерахованих показників базується на комплексному, багатомірному підході до цього складного явища і виключає суб'єктивність, оскільки враховує реальне положення всіх підприємств-конкурентів.

У матрицю A необхідно включити додатковий рядок-еталон, значення якого постають еталонними показниками.

У якості еталонного приймається значення показника, що характеризує середньогалузевий рівень. Крім того, також допустимо прийняти як еталон максимальне значення показника в стовпці j . Матриця A буде мати вигляд, наведений в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Показники для оцінки конкурентоспроможності

Показники	A	B	C	Д	L _j
Рентабельність активів					
Рентабельність інвестицій					
Рентабельність виробництва					
Рентабельність ОВФ					
Рентабельність продукції (послуг)					
Фондовіддача					
Коефіцієнт оборотності					
Коефіцієнт автономії					
Коефіцієнт маневреності					
Коефіцієнт абсолютної ліквідності					

Якщо зміна всіх показників у більшу сторону розглядається як позитивне явище, то для оцінки конкурентоспроможності можна використовувати значення векторів. Таким чином, одержуємо узагальнені характеристики усіх векторів, і кожний з них можна порівняти з нормативним. Найбільш конкурентноздатне підприємство, значення вектора якого максимальне.

Але значення вектора не завжди може служити достатньою і всеосяжною характеристикою. Серед показників конкурентоспроможності варто також виділити рівень співнаправленості кожного з векторів A та вектора-еталона A_{ij} . Такою оцінкою може служити кут α між векторами, α знаходиться з формули:

$$\cos \alpha = A_0 \times A_i / ((\bar{A}_0) \times (\bar{A}_i)), \quad (26)$$

де $\bar{A}_0 \times \bar{A}_i$ - скалярний добуток векторів.

Чим менше α , тим ближче значення функції $\cos \alpha$ до 1. Таким чином, якщо вектори спрямовані однаково, то $\cos \alpha$ дорівнює 1.

За допомогою цього показника можна робити висновок про міру задоволення роботи підприємства вимогам еталона.

Якщо зміна деяких показників в більшу сторону не може бути розглянута, як позитивне явище то необхідно поступити наступним чином.

Для визначення рівня конкурентоспроможності підприємства задаються нижні (p_{ij}^n) або верхні (p_{ij}^e) межі допустимих змін кожного із m показників. На основі матриці A і розглянутих меж допустимих змін m показників розраховується матриця R , елементами якої є показники r_{ij} .

Вони розраховуються таким чином:

- якщо зміни A_{ij} відбуваються в більший бік і розглядаються як позитивне явище, тоді:

$$r_{ij} = p_{ij} - k_{ij}$$

- якщо зміни A_{ij} відбуваються в менший бік і розглядаються як позитивне явище, тоді:

$$r_{ij} = k_{ij} - p_{ij}$$

Чим менше значення показника r_{ij} , тим краще характеризує підприємство i показник j . В результаті проведених розрахунків матриця $R = r_{ij}$, $i=1, n$, $j=1, m$ прийме інший вигляд і результати розрахунків необхідно занести у таблицю 2.2.

Далі на основі матриці визначимо показники конкурентоспроможності підприємства за формулою:

$$V_i = r_{ij} / L_j, \quad i = \overline{1, n}, \quad j = \overline{1, m}, \quad (27)$$

де L_{ij} – оптимальний показник j по підприємству-лідеру.

Таблиця 2.2

Співставлення показників оцінки конкурентоспроможності з показником - еталоном

Показники, j	Підприємства, i				Вектор еталоном
	A	B	C	Д	L_j
Рентабельність активів					
Рентабельність інвестицій					
Рентабельність виробництва					
Рентабельність ОВФ					
Рентабельність продукції (послуг)					
Фондовіддача					
Коефіцієнт оборотності					
Коефіцієнт автономії					
Коефіцієнт маневреності					
Коефіцієнт абсолютної ліквідності					

В результаті матриця $B = |b_{ij}|$, $i = \overline{1, n}$, $j = \overline{1, m}$ буде мати наступний вигляд (табл. 2.3.).

Таблиця 2.3

Визначення показників конкурентоспроможності підприємства

Показники, j	Підприємства, i				Вектор еталон
	A	B	C	D	L_j
Рентабельність активів					
Рентабельність інвестицій					
Рентабельність виробництва					
Рентабельність ОФ					
Рентабельність продукції (послуг)					
Фондовіддача					
Коефіцієнт оборотності					
Коефіцієнт автономії					
Коефіцієнт маневреності					
Коефіцієнт абсолютної ліквідності					

Величина $\sum(b_i)$ по підприємству i дасть показник конкурентоспроможності цього підприємства (S_i) Чим він менший за своїм значенням, тим рівень конкурентоспроможності вищий. Рейтинг підприємств за рівнем конкурентоспроможності розраховується таким чином:

$$F_i = 1 / S_i. \quad (28)$$

Розрахунок цих показників дає наступні результати (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4.

Показники конкурентоспроможності підприємств

Підприємства	A	B	C	D	Вектор еталон
Показник конкурентоспроможності, $ \bar{A}_i $					
Ранжування місця в рейтингу					
Показники конкурентоспроможності, $\cos$					
Ранжування місця в рейтингу					
Показник конкурентоспроможності, L_i					
Рейтинг підприємств, f_i					
Ранжування місця в рейтингу					

2.3. Аналіз результатів діагностики фінансового стану підприємства та його конкурентоспроможності

Аналіз результатів діагностики фінансового стану підприємства здійснюється на основі порівняння величини розрахункових показників з нормативними (нормативні значення наведені у додатках). Бажано динаміку показників зобразити у графічному вигляді.

На основі результатів аналізу необхідно зробити висновок про фінансовий стан підприємства та його конкурентоспроможність і розробити рекомендації щодо поліпшення ситуації.

ДОДАТКИ

Додаток 1.

Нормативні значення фінансових коефіцієнтів

Назва коефіцієнту	Символ	Нормативне значення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Кал	$> 0.2 - 0.35$
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Кшл	$1 < Кшл < 2$
Коефіцієнт загальної ліквідності	Кзл	$1.5 - 2.5$
Коефіцієнт критичної ліквідності	Ккл	$0.7 - 0.8$
Коефіцієнт платоспроможності	Кпс	Нормальне співвідношення 2 : 1
Коефіцієнт автономії	Кав	> 0.6
Коефіцієнт маневреності	Кмв	$0,4 - 0,6$
Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами	Кзоб	> 1

Додаток 2

Ступінь ймовірності банкрутства за значенням індексу Альтмана

Значення Z- індекса	Ймовірність банкрутства
1,8 та менше	Досить висока
Від 1,81 до 2,7	Висока
Від 2,71 до 2,9	Існує можливість
3,0 та вище	Досить низька

Додаток 3

Ймовірність затримки платежів підприємства за різними значеннями показника Q

Значення Q	+0,210	+0,048	+0,002	-0,026	-0,068	-0,087	-0,107	-0,131	-0,164	
Ймовірність затримки платежів, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10

Додаток 4

Нормативне значення індикаторних коефіцієнтів N_i

Коефіцієнт	Нормативне значення
N_1	3.0
N_2	2.0
N_3	1.0
N_4	0.3
N_5	0.2

Ймовірність банкрутства підприємств за методом У.Бівера

Показник	Значення показників		
	Колонка 1	Колонка 2	Колонка 3
Коефіцієнт Бівера	0,4 – 0,45	0,17	-0,15
Рентабельність активів	6 – 8	4	-22
Фінансовий ліверідж	< 37	< 50	< 80
Коефіцієнт покриття активів чистим оборотним капіталом	0,4	< 0.3	0.06
Коефіцієнт покриття	< 3.2	< 2	<1

Колонка 1 – для фінансово стабільних підприємств;

Колонка 2 – за 5 років до банкрутства;

Колонка 3 – за 1 рік до банкрутства.

Групування підприємств за критеріями оцінки фінансового стану

Показник	Межа класів згідно критеріїв					
	1 клас, бал	2 клас, бал	3 клас, бал	4 клас, бал	5 клас, бал	6 клас, бал
Кал	0,25 та більше, 20	0,2 – 16	0,15 – 12	0,1 – 8	0,05 – 4	<0,05 – 0
Кшл	1,0 та вище, 18	0,9 – 15	0,8 – 12	0,7 – 9	0,6 – 6	< 0,05 - 0
Кзг	2,0 та вище, 16	1,9 – 1,7, 15 - 12	1,6 – 1,4, 1,05 – 7,5	1,3 – 1,1, 6 – 3	1,0 – 1,5	<1,0 - 0
Кф.зал.	0,6 та вище, 17	0,59-0,54, 15 – 12	0,53-0,43, 11,4 – 7,4	0,42-0,41, 6,6 – 1,8	0,4 – 1,0	<0,4 - 0
Кз.об.зас.	0,5 – 15	0,4 – 12	0,3 – 9	0,2 – 6	0,1 – 3	<0,1 – 0
Кз.вл.к.	1,0 та вище, 15	0,9 – 12	0,8 – 9	0,7 – 6	0,6 – 3	<0,5 – 0
Мін. значення межі	100	85 – 64	63,9-56,9	41,6-28,3	18	-

продовження дод. 6

Характеристика класів підприємств:

1 клас – підприємство з достатнім запасом фінансової стійкості, що дозволяє бути впевненим у поверненні запозичених коштів;

2 клас – підприємства, що мають деяку ступінь ризику відносно заборгованості, але вони ще не розглядаються як ризиковані;

3 клас – проблемні підприємства. Тут навряд чи існує ризик втрати засобів, але повне їх повернення вважається сумнівним.

4 клас – підприємства з високим ризиком банкрутства, навіть після проведення заходів по фінансовому оздоровленню. Кредитори ризикують втратити свої кошти.

5 клас – підприємства самого високого ступеню ризику, майже неплатоспроможні;

6 клас – підприємства – банкрути, які підлягають ліквідації.

_____ (назва вузу)
Факультет _____ Кафедра _____
Спеціальність _____

ЗАВДАННЯ

на виконання курсової роботи

Студенту _____ (прізвище, ім'я та по-батькові)
_____ курсу _____ форми навчання

1. Тема курсової роботи _____
_____

2. Вихідні дані до курсової роботи _____
_____

3. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що їй належить розробити) _____
_____
_____
_____

4. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) _____
_____

ДОДАТОК 8
Зразок оформлення
титального листа
магістерської роботи

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра економіки та підприємництва

КУРСОВА РОБОТА

на тему _____

_____

_____

Виконавець: студент(ка)

_____

групи _____

Здав „_” _____ 202_р.

Керівник:

_____

(вчена ступінь, вчене звання)

_____

(підпис, прізвище, ім'я, по-батькові)

Кропивницький, 202_р

ЛІТЕРАТУРА

1. Адлер О.О. Економічна діагностика. [Текст]: Практикум / О.О. Адлер. - Вінниця : ВНТУ, 2012. – 90 с.
2. Бобко Н.А., Коваль Ю.О. Сутність економічної діагностики діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Н.А. Бобко, Ю.О. Коваль // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2013. – С. 14 - 20. – Режим доступу : http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_5_083.pdf.
3. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економічна діагностика [Текст]: навч. посіб. Для студентів вищих навчальних закладів. - Київ, центр навчальної літератури, 2007. - 307 с.
4. Григораш О.В., Плакида С.І. Роль і місце економічної діагностики в підвищенні ефективності управління діяльністю підприємства. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ea.donntu.edu.ua/bitstream/123456789/20876/86.pdf>.
5. Діагностика фінансового, виробничого, трудового, соціально-економічного та інноваційно-інвестиційного потенціалів і аналіз потенційних ризиків підприємства в умовах невизначеності / Р. М. Скриньковський // Проблеми економіки. - 2015. - № 2. - С. 186-193. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pecon_2015_2_28.
6. Економічна діагностика [Текст] : навч. посіб. / І. В. Яцкевич ; Одес. нац. акад. зв'язку ім. О. С. Попова, Навч.-наук. ін-т економіки та менеджменту. - Одеса : Бондаренко М. О., 2015. - 291 с.
7. Економічна діагностика [Текст] : навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. - Київ : Знання, 2012. – 298 с.
8. Економічна діагностика [Текст] : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Верхоглядова Н. І. [та ін.]. - Дніпропетровськ : Свідлер, 2011. - 330 с.
9. Економічна діагностика [Текст] : навч.-метод. посіб. / Карпенко Н. В. ; Федер. профспілок України, Акад. праці і соц. відносин і туризму. - Київ : АПСВТ, 2014. - 109 с.
10. Економічна діагностика [Текст] : навч.-метод. посіб. / М.В. Афанасьєв, Г.В. Білоконенко ; Харк. нац. екон. ун-т. - Х. : ІНЖЕК, 2007. - 295 с.
11. Економічна діагностика [Текст] : практикум : [навч. посіб. для вищ. навч. закл.] / Т. Д. Костенко, А. А. Герасимов, В. С. Рижиков та ін. ; Донбас. держ. машинобудів. акад. - 2-е вид., допов. - Краматорськ : ДДМА, 2007. - 167 с.

12. Жукевич С.М. Діагностика фінансово-економічної стійкості суб'єкта господарювання: концептуальний підхід [Електронний ресурс] / С.М. Жукевич // Всеукраїнський наукововиробничий журнал «Інноваційна економіка».- №5-6 [63], Тернопіль, 2016, С. 206 - 211. Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/18030/187.PDF>.
13. Коваленко О. В., Зайцева М. О. Роль і місце економічної діагностики на підприємстві [Електронний ресурс] / О.В. Коваленко, О.М. Зайцева // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2013. – Вип. 1, Т.2. – 348 с. – С. 218 – 221. Режим доступу: [http:// https://www.http://journals.urau.ua/index.php/2225-6407/issue/view/940.pdf](http://https://www.http://journals.urau.ua/index.php/2225-6407/issue/view/940.pdf).
14. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. / М.Я. Коробов – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000. – 378 с. 5. Кривов'язюк І.В. Економічна діагностика. 2-ге вид. [текст]: навч. посіб. / І. В. Кривов'язюк. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 456 с
15. Кривов'язюк І.В. Концептуальна модель та принципи діагностики потенціалу фінансово-економічної стійкості корпорації [Електронний ресурс] / І.В. Кривов'язюк // Науковий журнал «Молодий вчений», № 3 (55), березень, 2018 р. – С. 354 – 358. Режим доступу : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/3/79.pdf>.
16. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика [текст]: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 456 с.
17. Куліков П. М. Діагностика стану підприємства : навч. посібн. / П. М. Куліков. – Х. : ХНЕУ, 2011. – 227 с.
19. Посилкіна О.В., Світлична К.С. Економічна діагностика. [Текст]: Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. – Х: НФаУ, 2014. – 333 с.
20. Сарай Н.І. Економічна діагностика. [Текст]: Навчальний посібник для студентів спеціальності «Економіка підприємства» усіх форм навчання. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 165 с.
21. Сисоєв В. В. Концептуальна модель механізму діагностики діяльності підприємства [Електронний ресурс] / В.В. Сисоєв // БІЗНЕСІНФОРМ, № 4, '2018. – С. 411 – 418. – Режим доступу : http://business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-4_0-pages-411_418.pdf.
22. Скриньковський Р. М. Діагностика в системі менеджменту підприємства / Р. М. Скриньковський, Г. Павловські // Проблеми

економіки. - 2016. - № 3. - С. 199-205. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2016_3_26.

23. Собко О. Економічна діагностика впливу інноваційного інтелектуального капіталу на креацію вартості підприємства [Електронний ресурс] / Ольга Собко // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2015. — Вип. 2 (13). — С. 303-313. — Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2015/15somkvp.pdf>.

24. Чернишов В. В. Аналіз стратегічних пріоритетів формування фінансової діагностики машинобудівних підприємств [Електронний ресурс] / В.В. Чернишов // Електронне наукове видання «Modern Economics», № 8, 2018. — С. 206 – 217. — Режим доступу : <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/8-2018/UKR/chernyshev.pdf>.

25. Швиданенко Г. О. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства [Текст]: Монографія / Г. О. Швиданенко, О. і. Олексюк. - К.: КНЕУ, 2008. - 192

Методичні вказівки
до виконання курсової роботи
з дисципліни «Бізнес-діагностика»
на тему: «Діагностика фінансового стану підприємства
та оцінка його конкурентоспроможності»
для здобувачів вищої освіти усіх форм навчання
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Укладачі: Запірченко Л.Д.,
Вдовиченко Л.В.,
Матієнко С.С.